

Actrice Marieke Heebink:

Toneel is een soort oefenen voor het echte leven'

Actrice Marieke Heebink speelt de hoofdrol in *Spoken*. De nieuwe productie van *Toneelgroep Amsterdam* gaat, zo vertelt ze, "over een liefdeloos huwelijk, over leugens en over hoe moeilijk het is om te communiceren, eerlijk te zijn, de juiste woorden te vinden voor wat je voelt, denkt, wilt." Leugens en de kracht vinden om ermee om te gaan, het is de *story of her life*, zo blijkt.

M

Marieke: "In *Spoken* speel ik de moeder die er tegen haar zoon een potje op los liegt over zijn vader. Een man die een enorme rokkenjager en een drankorgel is. Dat heeft ze voor haar zoon altijd willen verbergen. Maar later, als die vader dood is, komt dat als een boemerang terug. En bij de zoon ook. Hij is geïnfecteerd door die leugen. Dat is zo prachtig aan dit stuk, dat je het menselijk gedrag zo goed ziet. Dat je ziet hoe ontzettend moeilijk het is om echt met elkaar te communiceren." **In een eerder interview zei je: "Wat ik mooi vind aan toneel, is dat het gaat over duiden wat het leven is. Zo kun je oefenen voor het echte leven."** "Daar ben ik altijd naar op zoek, merk ik, duiden waar het leven om gaat. Ook als ik televisie kijk, de krant

lees, columns. Dat vind ik zo interessant. Het is niet dat ik daarom ben gaan acteren. Maar het is wel zo dat toneel een soort oefenen is voor het echte leven. Als ik aan het repeteren ben, gebeurt het geregeld dat ik denk: o, zo zit dat, daarom word ik zo verdrietig van deze scène, omdat het eigenlijk een afscheidsscène is." **Je ontving in 1999 de Theo d'Or voor je rol in Een ideale vrouw. Die prijs droeg je op aan je moeder die, 34 jaar oud, overleed aan een hersentumor en drie kinderen achterliet van wie jij, toen negen jaar, de oudste was. Je zei in die speech: 'Lieve mama, het gaat goed met me.'** "Het was voor mij heel belangrijk om daar haar naam te noemen. Vroeger is er nooit veel over haar gesproken. Daar was geen ruimte voor binnen ons gezin. In

die tijd, 1972, was er ook nog weinig bekend over rouw bij kinderen. Dus het werd zo (slaat met hand op tafel): ze is dood, punt. Het werd weggeschoven." **Wist je dat ze ernstig ziek was?** "Dat wel, maar niet dat ze dood zou gaan. Dat vertelde niemand ons. Wij kinderen mochten ook niet mee naar de begrafenis, alleen naar de kerkdienst." **Je hebt geen afscheid van haar kunnen nemen?** "Nee. Dat is natuurlijk traumatisch. Je kunt het wel een plek geven en erover praten, maar sommige dingen gaan niet over. Die zijn zoals ze zijn. Daarom was het heel fijn om 27 jaar later haar naam in het openbaar te noemen. Ik wilde iets doen tegenover die leegte. Er is geen graf, er is niets, helemaal niets." ▶

Probeerde je er weleens met je vader over te praten?

Afwerend: "Jawel, maar het was zo pijnlijk en ergens ook zo vol schaamte. Mijn vader had iets heel grrrr... Het verdriet van mijn vader of wat het was, zette hij om in kracht en in woede. Dat heb ik natuurlijk ook gedaan. Dat neem je over."

Voelde jij je verantwoordelijk voor je twee zusjes?

"Voor de jongste wel. Mijn ene zusje is maar een jaar jonger dan ik, maar de ander was pas drie jaar. Ze was een heel eigen kind en ik heb haar weleens met harde hand bepaalde kanten op geduwd. Omdat ik dacht: o nee, die jas van haar is stom of: ze moet dat niet doen, dat is raar. Ik wilde dat ze zo onopvallend mogelijk door het leven zou gaan, zodat er zo min mogelijk zou gebeuren. Ik had natuurlijk toch het gevoel dat het mijn schuld was, die dood. Dat denk je als kind: dat het komt omdat jij niet goed genoeg bent of... Nou ja, noem maar op."

Er was geen familie die zich om jullie bekommerde?

"Nauwelijks. Voor het huishouden hadden we gezinsverzorgers, maar die gingen ook altijd weer weg. We hebben er wel tien gehad, denk ik. We waren ook nog eens drie maanden voor mijn moeders dood van

*'Mijn vriend is achttien jaar jonger dan ik. Dat schijnt een trend te zijn, moeders met **jonge minnaars**'*

alsnog naar de bovenste etage van ons huis verhuisd. Tot ik er in de herfst achterkwam dat er al lang en breed iemand anders was. Toen heb ik gezegd: nu moet je ook maar helemaal het huis uit."

Dat je instortte, kwam dat mede door je eenzame jeugd?

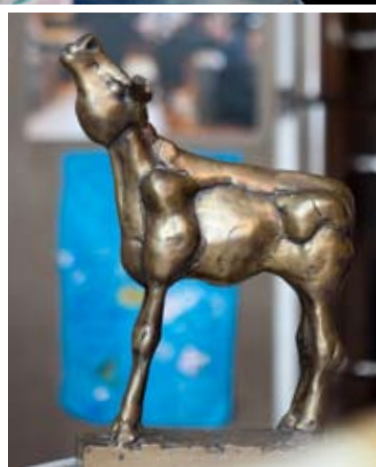
"Ook natuurlijk. Maar uiteindelijk komt het doordat je niet goed naar jezelf hebt geluisterd. Dat je niet gelukkig was, in mijn geval. Er was een crisis binnen *Toneelgroep Amsterdam*, een machtswisseling, dat gaf ook stress, maar wat het allemaal extra zwaar maakte, was dat ik nergens op kon terugvallen. Ik was totaal alleen in dat huwelijk. Dat maakte ook dat ik zo hard moest werken, letterlijk en figuurlijk. Je wilt de illusie in stand houden: wij zijn een leuk gezin hier in dit mooie huis met zijn vieren. Het is bijna het scenario van *Spoken*. De schijn ophouden. Voor je kinderen en niet in de laatste plaats tegenover mezelf.

Ik ben gescheiden en pas daarna kwam ik erachter dat hij me al jaren had bedrogen. Dat cliché van een vrouw die niets weet terwijl haar hele omgeving wel weet dat hij al tien jaar lang allerlei andere vrouwen heeft gehad. Van dichtbij tot veraf, van intieme vriendinnen tot... Dat je denkt: mijn god, mijn leven, wat is dat geweest? Toen was de enige vraag die nog relevant was: waarom ben ik bij iemand gebleven die niet goed voor me was? Het heeft natuurlijk alles met vroeger te maken, ik was het niet gewend om in een goed ecosysteem te leven."

Later in het gesprek zegt ze: "Wat ik het moeilijkste heb gevonden, is dat hij ons überhaupt geen kans heeft gegeven omdat hij nooit heeft gecommuniceerd over wat er werkelijk aan de hand was. Ik heb mijn houding tegenover die werkelijkheid niet kunnen bepalen. Ik kan boekwerken vol schrijven over wat ik daar allemaal over heb gedacht toen ik nog niet De Waarheid wist, toen ik nog moest dealen met iemand die er niet was, alleen maar fysiek aanwezig was. Dat is iets... Dat blijft. Maar om verder te kunnen moet ik dat in een milder daglicht zien. Wat niet betekent dat je die fase van razernij moet overslaan. Ik heb wat om me heen ▶

oud toen bleek dat ze een aandoening had waardoor bij haar een nier moest worden verwijderd. Ik was toen zo ontzettend boos. Kort daarvoor was ik zelf gecrasht. Ik sliep niet meer, ik heb een jaar of twee alleen maar op adrenaline geleefd. Daar word je natuurlijk ziek van. Die crash kwam door het werk, waarin heel veel van mij werd geëist, en door een al heel lang slecht huwelijk. Tessel werd ziek, in 2004, op een moment dat mijn ex-echtgenoot en ik net hadden besloten om apart te gaan wonen. Een beslissing waar we heel lang over hadden gedaan. Hij had zijn spullen al gepakt. Even denk je nog: dit is een teken van God, de ziekte van onze dochter, dat we niet uit elkaar mogen. Maar zo werkt het natuurlijk niet. Mark is na een paar weken

*'Vroeger was ik bang dat ik jaloers zou zijn op mijn kinderen, omdat zij wel een moeder hadden **en ik niet**'*

Winterswijk naar Doetinchem verhuisd. Onze hele sociale context was weg. We woonden in een nieuwbouwwijk tussen kinderen die ons pestten. En wij schaamden ons dood dat we geen moeder meer hadden. Ik hoorde er ook niet echt bij, zeker niet op de middelbare school waar mijn vader geschiedenisleraar was. Ik was niet echt mooi en niet echt hip. Ik werd heel streng opgevoed, moest altijd eerder dan de anderen naar huis. Dat hielp allemaal niet mee."

Hoe was het om zelf moeder te worden?

"Vroeger dacht ik: ik wil nooit kinderen. Kinderen associeerde ik met lastig en vervelende schreeuwers. Ik was ook bang dat ik jaloers zou zijn op mijn kinderen, omdat zij wel een moeder hadden en ik niet. Ik ben

eerst in therapie geweest voordat ik er überhaupt aan begon. Maar op een gegeven moment wilde ik toch kinderen. Ik wilde iets anders in mijn leven dan dood, ik wilde voor iemand zorgen, had behoefte om over te dragen. Ik ben blij dat ik het heb gedaan en de ervaring heb van een gezin, hoewel dat niet meer compleet is. Wat het met je doet, een kind, daar heb je van tevoren geen idee van. Zo'n wurmpje is zo kwetsbaar, zo afhankelijk van jou, in alles. Ik realiseerde me zeer dat het een mens is waar je heel goed voor moet zorgen."

Je dochter, Sara, is als baby ernstig ziek geweest.

"Mijn beide dochters zijn heel ziek geweest. Sara, de oudste, was zes maanden oud toen ze een zware longoperatie moest ondergaan. Tessel was drieënhalf jaar

‘Het is heerlijk als iemand tegen je zegt: **wat ben jij leuk. Dat was ik helemaal ontwend**’

geslagen, figuurlijk. Daar hebben veel mensen schande van gesproken. Ze vonden dat ik niet tegen bepaalde vrouwen moest zeggen: zeg, wat heb jij gedaan?”

Jullie hebben sinds de scheiding een co-ouderschap.

“Ja, hij woont hier vlakbij. Ik kan nu een paar dagen per week zeggen: ‘En nu jij.’ Dat heeft het veel eenvoudiger voor me gemaakt. Het gaat nu ook goed tussen ons. We doen de opvoeding samen. Uiteindelijk blijven we, als het om de kinderen gaat, toch een kerngezin met zijn vieren. In *Spoken* komt de moeder erachter dat haar zoon enorm op zijn vader lijkt, die ze altijd uit zijn leven heeft geprobeerd te houden. Maar de vader zat in hem. En Mark zit in mijn kinderen. Om de haverklap zie ik dingen van hem terug in de kinderen, zoals ik ook dingen van mezelf terugzie. Dat moet je niet gaan haten. Dat is niet goed.”

Je bent niet meer gaan samenwonen?

“Maar ik heb wel een vriend. Al zes jaar. Hij is heel jong, achttien jaar jonger dan ik. Dat schijnt een trend te zijn, moeders met jonge minnaars. Ik had net het jarenlange bedrog van mijn ex-echtgenoot ontdekt. Het is heerlijk als dan iemand tegen je zegt: wat ben jij leuk. Dat was ik helemaal ontwend. Hij liep stage bij ons. Ik

had een rol van vijf minuten als gravin in een productie waarin hij telkens langs rende. Ik dacht: wat zit die jongen toch naar me te kijken? Zo is het gekomen. En het is nog steeds aan, wat we allebei niet hadden verwacht. Maar hij komt niet hier wonen. Het gaat heel goed zo met ons gezin hier en Mark daar. Kinderen willen natuurlijk altijd het liefst dat hun ouders bij elkaar zijn, dat blijft. Maar ze vinden Diede, zoals hij heet, erg leuk, want hij is stoer, houdt van hiphop en ontzettend van kinderen. Ik ga er niet van uit dat het voor eeuwig is, maar daar ga ik bij geen enkele verhouding vanuit. Maar het is zo jammer als je uit angst niets meer doet, heb ik bedacht. Jezelf iets moois onthoudt.”

Twee jaar geleden zei je: “Ik heb veel gehad aan het thema van *Angels in America*: vergeving en de wetenschap dat een mens kan veranderen. Het toonde me dat ik op eigen kracht uit de problemen kan komen.”

“Vergeving is een erg christelijk woord, daar heb ik lang veel moeite mee gehad. In *Angels* speel ik een mormoonse moeder met een zoon die hiv heeft. De empathische manier waarop uiteindelijk de moeder daarover nadent, en andersom, was een eye-opener. Ook voor de situatie waarin ik zat met mijn ex. Je kunt dingen niet vergeten, maar je kunt wel proberen te vergeven. Mark zei tegen mij: je kunt mensen niet veranderen, dat geloof ik, maar je kunt wel proberen zelf te veranderen, dingen anders te doen. Ik heb heel erg lang gedacht: het leven is verschrikkelijk en heel stiekem denk ik dat nog, maar dan zeg ik tegen mezelf: Nee, Marie! Het kan ook anders. Het kan echt anders.” ■

interview: joke tromp, fotografie: esther gebuis, styling: sadia veenstra, visagie: petra neumann, m.m.v. cinderella

• Gelauwerd en gevierd

- Marieke Heebink (48) speelde na haar afstuderen aan de toneelschool in Arnhem bij *De Trust*. Vanaf 1994 werkt ze bij *Toneelgroep Amsterdam*. In 1999 ontving ze voor haar rol in *Een ideale vrouw* de prestigieuze *Theo d'Or*-prijs. Afgelopen seizoen werd ze voor haar rol als Vittoria in *Zomertrilogie* genomineerd voor de *Colombina*. Verder speelde Marieke onder meer in de tv-series *Mevrouw de minister* en *Bij ons in de Jordaan*. Voor haar rol in de film *1000 Rosen* won ze een *Gouden Kalf*.
- Marieke is moeder van Sara (14) en Tessel (10) en heeft een latrelatie met acteur Diederik Zillinger Molenaar. Ze speelt momenteel in *Spoken* van *Toneelgroep Amsterdam*, een ontluisterend portret van een moeder en een zoon achtervolgd door de leugens uit het verleden. Te zien in de Nederlandse theaters t/m 8 mei. www.tga.nl